

Žan-Kristof Rifen

ABISINAC

*Pripovest o neverovatnim putovanjima
Žan-Batista Ponsea, negusovog poslanika
Njegovom veličanstvu Luju XIV*

Prevela s francuskog
Ana Stošić

 Laguna

Naslov originala

Jean-Christophe Rufin
L'Abyssin

ABISINAC

Copyright © Editions Gallimard, 1997

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

I

BRODOLOMČEVA
NAREDBA

GLAVA 1

Kralj Sunce je bio neprepoznatljiv. Neka poganija, koja u istočnim zemljama uništava uljana platna, uspela je da se podvuče čak ispod laka, šireći se iz dana u dan sve više. Na levom obrazu Luja XIV, koji je, po slikarevoj zamisli, ovaj dostojanstveno okrenuo ka gledaocu, nalazila se velika odvratna crnkasta fleka u obliku zvezde i čiji su tanki kraci boje rđe stizali sve do uвета. Kad bi čovek pažljivije zagledao sliku, primetio bi i kružne mrlje po telu, ali izuzev fleka po čarapama, ostale nisu bile previše uočljive.

Slika je već tri godine krasila Francuski konzulat u Kairu. Naslikana je u pariskom ateljeu Hijasenta Rigoa¹, pod nadzorom samog slikara, autora originala, a onda je poslata brodom. Da nesreća bude veća, ni u Kairu ni u drugim razumno udaljenim lukama istočnog sveta u tom trenutku nije bilo nijednog umešnog slikara. Konzul, gospodin De Maje, nalazio se u teškoj dilemi: ili da svi vide, u velikoj sali diplomatske zgrade, izuzetno uvredljiv kraljevski portret, ili da platno prepusti nekim neveštima slikarima koji mogu da ga dokrajče. Diplomata je cela tri meseca razmatrao to ozbiljno pitanje. Na kraju se osmelio da ipak pokuša sa restauracijom.

Izbor gospodina De Majea pao je na jednog travara koji je živio u franačkoj² koloniji, gde je važio za stručnjaka u restauraciji klimom oštećenih platana. Bila je to visoka, pomalo pogrbljena ljudina, lica do očiju zaraslog u pepeljastu bradu, kose kovrdžave kao astragan, koji

¹ Hyacinthe Rigaud (1659–1743) – francuski akademski slikar izuzetno poznat u svoje doba. Slikao je portrete Luja XIV i drugih evropskih vladara. (Prim. prev.)

² Franci – naziv za Evropljane na Levantu još od krstaških ratova. (Prim. prev.)

je pokretao svoje glomazno telo sa izvesnom silovitošću, mlatarajući dugačkim rukama. Međutim, kad se trudio, umeo je da bude veoma precizan. Zvali su ga majstor Žiremi. Najveća mana mu je bila što je protestant. Pomisao da kraljevu sliku poveri jednom fanatiku, uvek spremnom na atentat, diplomati se nikako nije dopadala. Ali čovek je važio za časnog podanika, što nije bila mala stvar u toj nemirnoj sredini, i u svakom slučaju, gospodin De Maje nije imao izbora.

Majstor Žiremi izjavio je, videvši sliku, da će mu trebati desetak dana. Već sutradan, posaden na skelama visokim dva metra, s malim nubijskim robom iz konzulata kao pomoćnikom, mešao je u velikim keramičkim posudama nešto što je mirisalo na terpentini i makovo ulje. Konzul je zahtevao da bude prisutan uvek kad se radi na platnu. Svakog jutra, oko jedanaest sati, pošto bi rastvori bili spremni, jer se te materije nanose samo u izuzetno svežem stanju i ne mogu da se očuvaju do sutradan, neko od posluže otišao bi da obavesti konzula i majstor Žiremi bi, pred njim, počeo s restauracijom. Najpre se uhvatio u koštac s flekama koje su pokrivale nabore purpurne tunike, na mestima na kojima su bile najmanje vidljive. Prvi rezultati su bili ohrabrujući: lak nije izgubio sjaj, nijanse su ostale iste, a kružne mrlje su gotovo potpuno nestale. Gospodin De Maje je imao dobrih razloga da bude optimista. Međutim, svaki put kad bi se majstor Žiremi sa svojim četkičicama od dlake sa telećeg uвета približio uzvišenom platnu, konzul bi vrisnuo kao što vrisne neki pacijent širom otvorenih usta kad ugleda zubarska klešta. Nekoliko puta su morali da prekinu radne seanse, kada se činilo da će biti previše bolne.

Najzad se stiglo do rak-rane koja je proždimala kraljevski obraz. Gospodin De Maje, u kućnom ogrtaču od laganog cica, bez perike, vrpolio se na klupici postavljenoj, po njegovoj naredbi, naspram slike. Njegova žena ga je uzela za ruku i pritisla je na srce. Oboje su molećivo gledali u vazduh, kao izmučena porodica u podnožju krsta na kome je raspet njihov bližnji. Bilo je to jedno teško majsko poslepodne, zbog toplog vetra koji je duvao već tri dana unevši u grad suvi dah nubijske pustinje. Majstor Žeremi, sa sivom kapicom na glavi, uzeo je tanku četkicu koju mu je pružio mali rob i prineo je uzvišenom licu. Gospodin De Maje je skočio povikavši:

„Čekajte!“

Travar se zaustavio u pola pokreta.

„Jeste li potpuno sigurni da...“

„Jesam, gospodine konzule.“

Majstor Žiremi je i na duhovnom planu, isto koliko i na fizičkom, bio sačinjen od suprotnosti. Često je bio u strahovitom iskušenju da ispolji bes, ali zahvaljujući izuzetnoj usredsređenosti, koja mu se čitala na licu, uspevao je da se uzdrži. Gundao je, brujao i zviždao kao pregrejana peć, ali nije pucao. Čak je govorio iznenađujuće blago za čoveka koji je u sebi toliko silovito rastrzan.

„To je samo pripremni sloj“, rekao je. „Pogledajte, ekselencijo, gotovo da ne dodirujem platno...“

Da se samo protestant tu pitao, najradije bi izmazao nos četrnaestog Luja jarkocrvenom bojom i na perici mu nacrtao pseće uši. Čitavu njegovu porodicu i njega samog zadesila je najgora nesreća zbog tog kralja. Već je bilo dovoljno lepo s njegove strane što je pokazivao prema njemu toliko obzira. Po ko zna koji put, majstor Žiremi se toga dana u sebi zakleo da će dići ruke od svega ako seansa još jednom ostane bez rezultata.

Konzul je verovatno primetio kakva se ogromna oluja kuvala iza sjajnih restauratorovih očiju; ponovo je seo i na kraju rekao:

„Dobro, neka vam bude! Ako već tako mora...“

Strpao je prste u usta i polako sklopio oči...

U tom trenutku, neko je dvaput silovito zakucao na vrata. Slikar je ustuknuo, sudanski rob je podigao ka nebu svoje krupne oči belih beonjača, a gospodin De Maje je otvorio svoje, pocrveneले od jakih osećanja. Za trenutak je u prostoriji vladala potpuna tišina, kao da je veliki kralj lično, ljut zbog uvrede koja mu se spremala, bacio put neba dve strašne munje.

Taj neko je kucnuo još silovitije, triput. Nije više bilo sumnje, neko je stajao na vratima. Uprkos izričitim konzulovim naredbama da ga niko ne ometa tokom radnih seansi, neko se drznuo da zakuca na dvo-krilna vrata od hrastovine koja vode u hodnik i u kancelarije. Diplomata je, prethodno pritegnuvši ogrtač, žustro prišao vratima i naglo ih otvorio. Pred vratima je stajao gospodin Mase i videvši ljutiti izraz lica svog komandanta garnizona, bukvalno se prelomio na dva dela u nekoj vrsti naklona, u ludo smelom, preteranom klanjanju, jer je, po svojoj logici i po zakonima geometrije, morao da lupi licem o zemlju. Uspeo je da se održi, možda zbog brzine kojom se uspravio, i onda je rekao na onaj svoj skroman i odlučan način, koji je imao mnogo uspeha kod njegovog nadređenog:

„Janičarski aga je upravo poslao poruku za Vašu ekselenciju. Naglasio je da je reč o nečem izuzetno hitnom. Turci imaju posebnu

reč za stvari koje ne trpe nikakvo odlaganje. To se jedino da prevesti izuzetnom neophodnošću u kojoj sam se našao da prekršim vaša izričita naređenja.“

Gospodin Mase je bio „dete jezika“ to jest đak Škole za orijentalne jezike. Oni koji bi završili tu školu odmah su slati, kao on, u poslaničke misije, nakon čega su postajali diplomate ili dragomani³. Konzul je prilično uvažavao ovog mladog čoveka, zadovoljan što ovaj ume da se „drži na svom mestu“. Gospodin Mase nije bio plemić i svemu je prilazio sa uzdržanošću koja je istovremeno pokazivala da zna koliko mu je dozvoljeno i da razborito rasuđuje o tome.

„Ima li pismo?“

„Nema, ekselencijo. Agin poslanik, koji čak nije hteo ni da siđe s konja, saopštio mi je da njegov gospodar u ovom trenutku čeka gospodina konzula u svojoj palati.“

„Eto, sad mi ovi divljaci naređuju kad ću da idem kod njih!“, procedi gospodin De Maje kroz zube. „Nadam se da imaju dobar razlog što me zovu, inače će i paša čuti za ovo...“

Gospodin Mase je prišao konzulu, a zatim su obojica, stavši jedan pored drugog, okrenuli leđa prisutnima. Dete jezika je tada počelo da šapuće, kako već i dolikuje kad se u javnosti priča o državnim tajnama. Majstoru Žiremiju nije promakla ta nepristojnost skrivena lepim manirima, koja je inače druga priroda ljudi od karijere, i samo je slegao ramenima.

„Aga drži na raspolaganju Vašoj ekselenciji jednog francuskog zarobljenika koji je juče uhapšen u Kairu“, promrmljao je gospodin Mase.

„Pa dobro, je li to razlog za ometanje? Svake nedelje uhvate bar nekog takvog jasnika što dođe ovamo da okuša sreću. Šta se mene tiče...“

„Stvar je u tome što to nije običan zatvorenik. To je čovek koga čekamo i koji nosi poruku od kralja“, rekao je gospodin Mase još tiše, tako da je konzul gotovo morao da čita sa usana svoga sekretara.

Gospodinu De Majeu izlete uzvik iznenađenja.

„U tom slučaju“, kaza glasno, „ne smemo da gubimo vreme. Gospodo“ – najviše se obraćao majstoru Žiremiju – „prekidamo seansu.“

Izašao je iz prostorije dostojanstveno i ljutito, iako je u sebi bio zadovoljan, jer mu se sve činilo podnošljivijim od užasnog mučenja koje je ovaj događaj naprasno prekinuo.

³ Dragomani su nekada bili tumači stranih jezika, obično pri diplomatskom predstavljanju. (Prim. prev.)

Kad je ostao sam, majstor Žiremi je veoma glasno opsovao i od besa svom snagom bacio četkicu u posudu s bojom. Kapljice dragocelog svetloružičastog premaza, namenjenog za kraljevski obraz, poprskale su crno čelo mladog roba.

Čovek u dobroj fizičkoj spremi mogao je u to vreme da obiđe Kairo za tri sata. Još je to bio mali grad; stranci su delili mišljenje da je ružan, oronuo i bez šarma. Izdaleka, isprepletenost tankih minareta i razbacanih krošanja visokih palmi koje su virile iz bašta, naizgled mu je davala neki karakter. Ali čim bi se ušlo u uzane ulice, pogled su zaklanjale višespratne kuće s mušebacima⁴ od kedrovine, kao jedinim ukrasom, koji su se opasno nadvijali nad prolaznike. Begova palata, sama tvrđava u kojoj je živio paša i koja je s jedne strane izlazila na Trg Rumejleh, kao i brojne džamije, ostajale su neprimećene u opštoj zbrci. Taj grad bez prostora i bez perspektive, u kome nema ni vazduha ni svetlosti, saterivao je lepotu, sreću i strasti iza zidina bez otvora i mračnih rešetki. Na ulicama je u načelu bilo malo sveta, osim oko pijace ili kod pojedinih kapija na koje su ulazili trgovci sa sela. Crne siluete s koprenama prolazile su žurno, u želji da što pre ostave ove uličice prosjacima i šugavim psima koji su se jedini u njima zadržavali.

Veoma se retko dešavalo da se neki stranac zaputi u stari deo Kaira. Evropljani su od 16. veka uživali sultanovu zaštitu zbog dogovora koje je Hajrudin Barbarosa potpisao sa Francuskom. Međutim, iako su hrišćani mogli slobodno da trguju i mada su uživali izvesna prava, ipak su se osećali nelagodno. Zemlju su razdirali stalni sukobi, paša je bio protiv Mameluka, janičari protiv begova, begovi protiv imama, imami protiv paše ili pak obrnuto. Kad bi muslimanske struje prestale s koškanjima, praveći se, bar nakratko, da su se izmirile, uvek je to bilo zato što se trebalo ujediniti protiv hrišćana. Ali to nikada ne bi otišlo predaleko; premlatili bi jednog-dva hrišćanina i ubrzo se sve vraćalo u red, to jest u nered. I to je pak bilo dovoljno da Franci, kako su ih tada zvali, procene da im je pametnije što manje izlaziti iz kvarta koji im je dat na raspolaganje.

Otuda je opuštenost s kojom se tog popodneva jedan mladić kretao uličicama starog Kaira delovala veoma iznenađujuće. Neposredno

⁴ Mušebak – drvena rešetka na prozorima muslimanskih kuća i balkon s takvim rešetkama. (Prim. prev.)

pre toga izašao je iz jedne potpuno obične arapske kuće, zatvorivši za sobom jednostavna daščana vrata. Videlo se da se zaputio u gradski lavirint sa sigurnošću starosedeoca koji dobro poznaje grad, mada je bilo evidentno da je Franak, što nije ni pokušavao da sakrije. Čitavog jutra osećao se topli dah juga zasićen peskom. Čak i u stalnoj senci uzanih ulica, vazduh je bio zagušljiv i suv. Mladić u jednostavnoj košulji od batista, sa otvorenom kragnom, u platnenim pantalonama do kolena i mekim čizmama, hodao je gologlav noseći preko ruke prsluk od tamnoplavog sukna. Dva stara Arapina, koja su ga susrela ispred Hasanove džamije, ljubazno su ga pozdravila, i on im je odgovorio kratko, u prolazu, na njihovom jeziku. Iako je sve ostalo nezvanično, jer nije bio Turčin, svako je u gradu znao da je mladićevo ime Žan-Batist Ponse i da kod paše, u tvrđavi, ima veoma istaknuto zaduženje.

Bio je čvrste građe, izuzetno snažan, širokih ramena i jakog vrata. Nebrojeno puta se zapitao kako to da ga sudbina, koja je upravo morala to da iskoristi, nije bacila na galijske. Na tu njegovu snažnu građu nastavljala se neočekivano prefinjena, izdužena mladalačka glava, glatko lice uokvireno crnom kosom na kome su sijala dva zelena oka. Crte lica su bile potpuno asimetrične: leva jagodica je bila viša od desne, a oči su bile tako čudno postavljene da je pogled još više dolazio do izražaja. Ta nepravilnost je davala njegovoj jednostavnosti neku snagu i tajanstvenost.

Žan-Batist Ponse je za tri godine, koliko je živio u Kairu, postao najpoznatiji lekar. Tog maja 1699. upravo je bio napunio dvadeset osam godina.

U ruci je držao torbicu koju je njihao u hodu; u njoj se nalazilo nešto lekova ručne proizvodnje koje je pravio uz pomoć svog saradnika. Bočice su zveckale udarajući jedna u drugu, ali je koža to priгуšivala. Žan-Batista je zabavljalo da tom zvonkom zveketu koje je pratilo njegove korake da radostan ritam. Gledao je pred sebe, smešeći se, potpuno smiren, i osećao, ne obazirući se mnogo na to, da ga iza drvenih žaluzina i rešetaka posmatra mnogo pari očiju. Pozivali su ga u većinu kuća. Nekad je išao poslom, a često je kao običan gost delio s domaćinima čaj ili večeru. Poznavajući veliki deo malih gradskih tajni – pa čak i maleni deo velikih tajni – navikao je da bude jedna od omiljenih tema ogromne radoznalosti koja čuči u svakome od nas, posebno u ženama iz tih mračnih saraja, gde sve ključa od želja i intriga. Prihvatao je takvo stanje stvari bez nekog posebnog zadovoljstva i bez oduševljenja, te igrao, možda sa manje zanimanja nego na

početku, egzotičnu ulogu neobuzdane životinje čije kretanje prati na hiljade skrivenih očiju.

Nastavljajući svoj put, prošao je pored pijace mirisa i najzad došao do obale Kališa. Neko vreme je pratio uzvodno taj skoro isušen potok koji u nekim drugim godišnjim dobima, kad krenu oluje, zažubori za nekoliko minuta. Onda je stupio na ćupriju s kućama koja povezuje dve obale. Na tom mestu je uvek bilo gužve jer se jedino tim uzanim prolazom moglo stići iz Starog Kaira u arapske četvrti. Ali toga dana je na ćupriji bilo posebno živo i Žan-Batist je s teškom mukom krčio sebi put. Shvatio je da se dogodilo nešto neuobičajeno kad je, stigavši do polovine ćuprije, video kako iz jedne od kuća sagrađenih na ćupriji, izlazi gust dim. Rečeno mu je da su kod nekog trgovca tkaninama izbile varnice iz zemljane mangale. Da bi požar bio savladan, čitav buljuk bučnih Egipćana sipao je kofe vode koje su izvlačili iz jednog obližnjeg bunara i donosili trkom. Sve je išlo kako treba, nije bilo opasnosti da događaj preraste u tragediju. Ali u tom gradu u kome su dešavanja bila retkost, incident je privukao svetinu i gotovo se nije moglo proći. Žan-Batist je nastavio da laktovima krči sebi put kako bi prošao. Na prilazu ćupriji, nasuprot obali sa koje je upravo došao, stajala je kočija blokirana nizom dvojnih zaprega. Kad je prišao bliže, na kolima je ugledao grb francuskog konzula, što ga je podstaklo da još grublje pogura radoznalce oko sebe kako ne bi dugo ostao u blizini kočije.

Ponse, zvanično prijavljen kao apotekar, bavio se medicinom potpuno nezakonito, budući da nije imao nikakvu diplomu. Turcima to nije smetalo; ali svojim zemljacima, naročito kada je među njima bilo diplomiranih lekara – što u tom trenutku srećom nije bio slučaj u Kairu – bio je sumnjiv. Pod stalnom pretnjom da će biti prijavljen, već je morao da napusti dva grada. Iz opreznosti uvek se držao podalje od predstavnika zakona, a to je, za sve što se ticalo Franaka, bio konzul.

U momentu kada je hteo da prođe kočiju, glave uvučene u ramena, lagano okrenute na drugu stranu, začuo je kako ga neko odlučnim glasom doziva na francuskom:

„Gospodine, molim vas! Gospodine! Da li biste bili ljubazni da nam kažete nešto?“

Žan-Batist se pribijavao konzula; srećom, glas je bio ženski. Prišao je kočiji. Gospođa je proturila glavu kroz širom otvoren prozor. Od nesnosne vrućine kupala se u sopstvenom znoju; rumenilo se slivalo otkrivajući sloj ispucalog olovnog belila na njenom licu. Sva

ta sredstva za ulepšavanje, namenjena usporavanju sunovrata godina, samo su ga ubrzavala. Da joj ta razlivena šminka nije do te mere nagrdila lice, imali bismo pred sobom lice jedne jednostavne i nasmejane pedesetogodišnjakinje u čijim se plavim očima održao tračak nekadašnje lepote i, iznad svega, neka plašljiva i nežna dobrota.

„Možete li nam reći šta toliko usporava kočiju? Da nismo možda u opasnosti?“

Žan-Batist je prepoznao konzulovu suprugu, koju je u nekoliko navrata zapazio u dvorištu poslanstva.

„Izbio je požar, gospođo, i zbog toga se napravila gužva, ali sve će se ubrzo srediti.“

Gospođa je uzdahnula s olakšanjem i, pošto se ljubazno zahvalila Žan-Batistu, uvukla glavu unutra, zavalila se na sedište i ponovo počela da maše lepezom. Tada je video da u kočiji ima još nekog. Preko puta gospođe sedela je devojka čije se lice s jedne strane kupalo u suncu koje se probijalo kroz tesnac Kališa.

Malo je reći da su mane jedne samo isticale vrline one druge: bile su sušta suprotnost. Preteranoj zamazanosti, od koga je lice starije žene bilo potpuno naduto, suprotstavljalo se čisto devojačko lice. Gospođičina smirenost i nepomična ozbiljnost potpuno je odudarala od gospođine nestrpljivosti i usplahirenosti. Kako je izgledala? Žan-Batist ne bi znao da kaže. Od svega onoga što sačinjava lepotu, pri prvom susretu ostane samo opšti utisak. Zapamtio je samo jedan besmislen i predivan detalj: na kikama su joj visile trake od plave svile. Žan-Batist je potpuno zbunjeno posmatrao devojkicu. Iako mu nije bilo posebno neprijatno, od iznenađenja nije uspeo da zapamti to lice. Na kočijašev udarac bičem kočija je naglo krenula, prekinuvši taj nemi razgovor očiju i ostavivši smetenog, uznemirenog i oduševljenog Žan-Batista samog na ćupriji.

„Do đavola“, pomislio je, „nikada u Kairu nisam video ništa slično.“

Onda je laganijim hodom produžio do franačke četvrti gde je živio.

GLAVA 2

Konzul, gospodin De Maje, pripadao je nižem plemstvu. Rođen je u istočnoj Francuskoj, gde je slabašna loza njegove porodice puštala još poneki koren. Ne može se reći da su Majeovi bili upropašteni, jer nikada nisu ni posedovali bogzna šta. Okruženi preduzimljivom buržoazijom i dobrostojećim seljaštvom, ti sitni plemići su se dičili time što ništa ne rade i bili ponosni što ništa nemaju. Jedino zahvaljujući tom svom poreklu, koje i nije bilo neko, ali je imalo moć da preobrazi njihovu sveopštu osrednjost, nije bilo moguće nikakvo poređenje s drugima i samim tim nije bilo patnje. Njihov spas će, u to nikada nisu sumnjali, doći odozgo. Uzdizanje nekog člana porodice, do čega jednom mora da dođe, makar to bio neki veoma daleki rođak, povući će napredovanje svih ostalih srodnika. Na čudo su malo počekali, ali se ipak desilo kad je Ponšartren, u srodstvu, preko svoje sestre od tetke, s majkom gospodina de Majea, postao ministar, a onda kancelar velikog kralja, tada na vrhuncu moći. Nikad se čovek ne uzdigne sâm do tih visina, čak i kad je jedini zaslužan za svoj uspon. Treba imati pouzdane ljude, treba mnogima obezbediti mesta, prihode i samo ih jednog dana upotrebiti. Činjenica da nisu bili ništa pre nego što su postali neko i nešto čini ih još odanijim. Ponšartren je to znao i nije zaboravio da iskoristi svoju familiju.

Gospodin De Maje izašao je iz pobožne i dokone mladosti veoma malo naučivši iz knjiga i još manje iz života. Njegov uticajni ujak izvukao ga je iz tog svojevrsnog ništavila izborivši za njega mesto konzula u Kairu.

Štićenik je spram svoga zaštitnika osećao neku nespokojnu zahvalnost jer je znao da mu se sâm nikako ne može odužiti. Mogao je samo da čeka taj mrski dan kada će čovek koji može sve – čak i da mu sve oduzme – zatražiti od njega neku veliku uslugu koju on možda neće

moći da izvrši bez izlaganja opasnosti, što gospodin De Maje nikako nije voleo.

Mesto konzula u Kairu bilo je jedno od najtraženijih mesta na Istoku. Zavisnost od francuskog ambasadora u Carigradu bila je zane-marljiva. Kairo nije bio prolazan grad i utoliko je bilo mnogo mirnije. Trebalo je samo znati upravljati neposlušnom gomilom od nekoliko desetina trgovaca i pustolova. Ti ljudi, koji bi se tu zadesili najčešće zahvaljujući spletu najneverovatnijih okolnosti, bili su dovoljno drski da hrabrost smatraju vrlinom, novac sredstvom moći, a dužinu svog boravka u izgonu počasnom titulom. Konzul je umeo da ih podseti da je jedina moć zakon, koji im nije naklonjen, i da je jedina vrлина plava krv, koju oni nikad neće imati. Ali najbitnije je bilo, i gospodin de Ponšartren na tome je veoma mnogo insistirao, da se s Turcima ostane u najboljim mogućim odnosima. Koliko je u igri bila velika politika Francuske – koja je, doduše tajno, svesrdno održavala savez sa Osmanskim carstvom nasuprot Austrijskom – toliko je bilo važno i pitanje svakodnevne bezbednosti: ništa nije moglo bolje držati Franke u pokornosti od saznanja da Turci mogu, u bilo kom trenutku, na najmanji konzulov mig, momentalno da proteraju problematične.

Na to treba dodati da konzul nije plaćao stanarinu i uz to je primao četiri hiljade livri godišnje rente, šest i po hiljada livri za hranu i poslugu i imao je pravo da godišnje unese slobodno sto buradi vina plaćajući tek nekih dva i po pjastera za carinu, što mu je donosilo prilično lepu zaradu. Gospodin De Maje bio je izuzetno zahvalan na tim dobročinstvima od kojih se bogatio. Svakog meseca, u pismima koja je slao svom zaštitniku brodovima *Indijske kompanije* što su pristajali u Aleksandriji, svaki put je ponovo iskazivao svoju neizmernu zahvalnost. Te poruke su u suštini bile hvalospevi Ponšartrenu, ali da ta poprilično sladunjava materija ne bi izazvala zasićenje ili odvratnost, konzul ju je razređivao temama iz lokalnog života. Kad je imao dovoljno materijala, njegova priča je uspevala da dostigne veličinu malih memoara, poput one – kojom se veoma ponosio iako nikad do kraja nije saznao na kakav je prijem naišla – u kojoj razmatra mogućnost da se iskopa kanal koji bi spojio Sredozemno s Crvenim morem.

Gospodin Ponšartren je uvek odgovarao na ta pisma. Komentarisao ih je i ponekad dodavao nekoliko primedbi političke prirode. U svom poslednjem pismu, od koga je već bilo prošlo više od mesec dana, ministar je prvi put pomenuo nešto što je ličilo na neposredna uputstva. Konzul mora da bude spreman da uskoro dočeka jednog

jezuitu koji, saopšteno mu je u pismu, dolazi, preko Rima, pravo iz Versaja. Ministar je naložio gospodinu De Majeu da bez pogovora izvrši ono što mu velečasni bude naredio. Treba da poštuje njegovu volju kao da je u pitanju volja Saveta ili samoga kralja.

Gospodina De Majea zabrinulo je ovakvo ministrovno postupanje. Verovatno su naredbe bile izuzetno poverljive čim su poverene glasonoši i verovatno se hteo izbeći rizik prenošenja poruke u pisanom vidu. Međutim, kako se jezuita nije pojavljivao, konzulu je malo laknulo jer je uvek mislio da je vladarska politika nešto nedokučivo, podložno stalnoj promeni. Verovatno su druge intrige potisnule ovu, i jezuita je otišao na neka druga mesta. A možda se jednostavno izgubio negde u putu.

Međutim, taj malo verovatan putnik ipak se pojavio, polugo i lišen slobode, kod janičarskog age. Turčin nije oklevao da konzulu preda svog zarobljenika, pošto je ovaj garantovao za njega. No, cela ta stvar već je izazvala radoznalost. Paša i svi stranci u gradu neće se smiriti dok ne prokljuve tajnu tog poslanika Kralja Sunca, koji je stigao sav blatnjav i bio dovoljno nepažljiv da oko sebe obznani kako nosi neku poruku političke prirode.

Gospodin De Maje je zabrinuto prebiraio po mislima šetajući tamo-amo po svečanoj sali konzulata. Naredio je da se za njegovog gosta postavi sto za kojim će, malo kasnije, ručati zajedno, licem u lice. Njegova žena i ćerka doći će samo da pozdrave svetog čoveka, a onda će ih ostaviti da razgovaraju. Na stepeništu su se čuli užurbani koraci: nubijska posluga nosila je kofe hladne vode za putnikovu kupku. Bilo je očigledno da se bivši zarobljenik uopšte ne usteže. Nestrpljivog gospodina De Majea to je pomalo izvelo iz takta. Prestao je da se šetka i seo na klupu preko puta slike u restauraciji. Ono što je ugledao zapanjilo ga je. Kraljevo lice je bilo čisto. Mrlja je nestala i prvobitna boja lica nudila se pogledu u svoj svojoj čistoti. Konzul je prišao slici: kad se veoma pažljivo pogleda, videlo se da je na mestu na kome su prethodno bile mrlje lice malo rumenije nego na drugim delovima. Na licu nekog deteta takav beleg bi izgledao kao trag šamara. Na uzvišenom kraljevom licu, ta bledoljubičasta senka mogla je biti shvaćena samo kao višak šminke, stavljene da posvedoči o dobrom monarhovom zdravlju i da narodu ulije optimizam.

U deliću sekunde, gospodinu De Majeu učinilo se da je video čudo. Jezuitin dolazak i nestanak mrlje kao da su svedočili o prisustvu delatnog providenja koje drži čitavu kuću pod svojim okriljem.

Onda mu je doprlo do mozga šta se zapravo zbilo i odmah se doko-pao zvonceta.

„Recite majstoru Žiremiju da ujutru dođe ovamo“, doviknuo je vrataru.

Drski jeretik se usudio da završi restauraciju slike bez njegovog prisustva! Rezultat je bio dobar. Srećom! Ali kakav li je sve užas mogao za dlaku da se desi? Obavljeni posao je zasluživao nadoknadu – konzul se već dogovorio oko sume – ali je neposlušnost zasluživala kaznu. Tim ništarijama tako se pokazuje ko je gazda. Sutra će konzul ponuditi travaru da bira: osam dana zatvora ili novčanu kaznu koja će osetno smanjiti platu. Bez sumnje će travar izabrati novčanu kaznu. Zadovoljstvu koje je gospodin De Maje osećao zato što je uspešno sproveo celu tu restauraciju pridodala se nada da neće platiti punu cenu. Na kraju je u odličnom raspoloženju dočekao oca Versoa kad je ovaj ušao u prostoriju.

„Prijatelju moj! Prijatelju moj!“, uzviknuo je jezuita uhvativši konzula za ruke. „Vaš doček me je dirnuo u srce. Imam utisak da se vraćam u život. Ta kupka, ta čista odeća, ta spokojna kuća... da samo znate koliko sam o tome sanjao.“

Oči su mu bile pune suza od zahvalnosti. A ako je tačno, kako to tvrdi Makijaveli, da volimo nekog zbog dobra koje smo mu učinili, ne treba se čuditi što je konzula obuzela najveća moguća naklonost prema čoveku koga je upravo obasuo tolikom dobrotom.

„Pozdravio sam gospođu De Maje u hodniku“, rekao je časni otac. „Saznao sam da neće ručati s nama. Ne bih voleo da kvarim red u vašoj kući...“

„Nikako, nikako. Treba da razgovaramo nasamo. Uzmimo da će ovaj ručak istovremeno biti i radni sastanak.“

„Da, u neku ruku. Takođe sam sreo gospođicu vašu ćerku i moram da vam čestitam na njenoj ljupkosti i uzdržanosti. Kako ste uspeali da je tako dobro vaspitate u jednoj stranoj zemlji gde, pretpostavljam, ima malo učitelja i još manje škola?“

„Ostala je u Francuskoj do četrnaeste godine. Ovde smo je doveli tek pre nekoliko godina.“

Tek su se upoznali, a već se razgovor vrteo oko privatnih stvari. Jezuita je pokazao divljenje prema kraljevom portretu i „njegovoj izuzetnoj očuvanosti u ovakvim vremenskim uslovima“. Postavio je još dva-tri srdačna pitanja o konzulovom zdravlju i o obavezama koje zahteva služba. Na kraju su seli za sto i započeli ozbiljnije teme.

„Oče, gorim od želje da saznam detalje s vašeg putovanja. Rekoste mi da vas je brodolom doveo do ove bede?“

„Brodolom, i to kakav! Mogao sam biti mrtav u ovom času. Spasla me je jedino izuzetna dobrota providenja.“

Zatim je nadugačko i naširoko ispričao kako se, pošavši iz Rima, ukrcao na grčku galiju u pokušaju da se dokopa Istoka ne koristeći italijanske brodove. Kad su isplovili, sa užasom je uvideo nestručnost kapetana i posade. Nadomak Kipra brod je naleteo na plićak. Videvši da će brod neminovno potonuti, jezuita je naredio da se spusti čamac u koji se ukrcao sa još nekolicinom. Čamac ih je, nošen strujom, odneo do neke nepristupačne stenovite obale u koju su udarali talasi. Čamčić je jurnuo ka obali gde ga je talas razbio. Otac Verso je u jednom trenutku zažalio što neće imati zemaljski grob, a to, kako je opšte poznato, čini neizvesnim vaskrsnuće iz mrtvih Sudnjega dana. Ali prepustio je Bogu taj problem, svoj život, sudbinu svoga reda i nestao u morskim dubinama. Poslednja uspomena koju je sačuvao bila je ta smrt u hladnoj, crnkastoj virovitoj vodi. Zatim se seća da se probudio na pesku u nekoj uvalici, držeći se za debelu dasku s kojom ga je more izbacilo. Bio je podjednako sam, podjednako go, uplašen i sleđen kao Adam na dan stvaranja. Ali Bog ga nije napustio. Obala je vrvela od ribara koji su mu pritekli u pomoć, obukli ga kako su mogli i dva dana kasnije ukricali ga sa sobom i zaplovili ka obalama Egipta, kuda su išli da bacaju mreže. Ostavili su ga, po njegovoj želji, na jednoj plaži blizu Aleksandrije. Budući da je ušao na tursku teritoriju bez propusnice, otac Verso je smatrao pametnijim da se drži podalje od tog velikog grada. Išao je neko vreme zaobilazno, preko pustinje, da bi na kraju nešto niže počeo da sledi Nil. Usudio se da pregovara s brodarima da ga prevezu do Kaira, iako je znao da nema ni prebijene pare.

„Ostatak vam je poznat“, skromno je rekao.

Gospodin De Maje je tokom priče hiljadu puta uzviknuo od iznenađenja ili užasa. Posmatrao je tog niskog, suvonjavog i slabunjavog čoveka, koga bi i najmanje batine pretvorile u vreću kostiju, i pitao se kako je mogao da preživi tolike nedaće.

„Moje avanture“, nastavio je jezuita sa ozbiljnim izrazom lica, „zaslužuju pažnju samo utoliko što mogu da objasne moje prisustvo ovde i odeću u kojoj ste me zatekli. Ali treba da pređemo na suštinu, ništa od ovoga nije bitno.“

„A da, kraljeva poruka!“, rekao je gospodin De Maje.

Otac Verso se uspravio na stolici, lagano trepnuo i počeo da govori nekako svečaniije. Gospodin De Maje je bacio pogled na portret koji kao da je najednom nad njihovim glavama otelotvorio vladara.

„Da budem iskren“, rekao je jezuita, „ja ne nosim nikakvu poruku.“

„Ali rekli ste mi...“

Čovek u crnom ispružio je ruku. Trebalo mu je vremena.

„Poruku u smislu zvaničnog pisma. Ništa što je kralj mogao da napiše ili kaže. Složićete se da je ta predostrožnost bila više nego poželjna. Kakve sam sve nevolje doživeo u putu, bilo je pametno što nisam nosio ništa slično...“

„Slažem se“, rekao je gospodin De Maje.

„Ali iako ne postoji poruka, postoji s kraljeve strane veoma jasna namera o kojoj je, otvorivši dušu, pričao onome ko je za nju zadužen.“

„Svome ispovedniku, ocu De la Šezu?“

Jezuita je zažmurio. Gospodin De Maje je stajao otvorenih usta, kao dete kad ugleda kovčeg pun blaga.

„Taj sveti čovek“, nastavio je otac Verso, „koji, kako i sami znate, pripada našoj družbi, preneo je kraljeve namere jednom veoma uskom krugu ljudi od poverenja: gospođi De Mentenon, koja se s toliko žara zalaže za veru na versajskom dvoru, gospodinu De Ponšartrenu, ocu Fleriou, starešini našeg reda za sve što se tiče istočnih luka, i meni samom, njegovom pomoćniku i predstavniku. Sada i vama...“

Gospodin De Maje je pognuo glavu da pokaže kako prihvata volju moćnika, a takođe i da sakrije suze zahvalnosti koje su mu navrle na oči.

„Stvar se može objasniti u nekoliko reči. Poznato vam je kakvu bitku hrišćanstvo danas vodi protiv svojih neprijatelja. Uspeli smo da zauzdamo Turke. Treba nastaviti s osvajanjem, i sve će biti osvojeno. Ali najveća opasnost nastala je u onima koji tvrde da žive u Hristu. Gnusni protestantizam hteo je da iznutra nagrize delo samoga Boga. Kralj Francuske se svuda borio protiv toga. Na svojoj teritoriji, opozivavši sporazum o predaji koji je u prošlosti potpisan sa hugenotima. U čitavoj Evropi, suprotstavivši se, po cenu da izgubi presto, zaveri protestantskih prinčeva pod vođstvom izdajice Gijoma od Oranža. Ali ova bitka nije kao nekada, kada se svet ograničavao na Sredozemlje i okolne oblasti. Ceo svet je uvučen u borbu. Moramo da prenesemo Hristovu poruku u sve znane zemlje koje treba oteti nevernicima; ali i u nepoznate krajeve, u te nove svetove koji su se pojavili poslednja dva veka i koji predstavljaju poprišta bitke za hrišćanstvo: Ameriku,

Indiju, Kinu i Daleki istok. Svaki put nailazimo na iste izazove: najpre na otpor naroda koji žive izvan prave vere, ne shvatajući kakvoj ih večitoj praznini i smrtnoj opasnosti taj nedostatak izlaže. Ali i na suparništvo te takozvane reformističke crkve, koja je samo đavolski pokušaj da se istinsko jevanđelje udalji od onih kojima ona tobože želi da ga približi.“

Gospodin De Maje bi s vremena na vreme klimnuo glavom da pokaže kako prati šta mu se priča. Istinu govoreći, sveštenikova blagoljubivost oduševila ga je utoliko više što je počela najednom, čim se prešlo na pitanja politike i religije.

„Kralj Francuske je mnogo naučio iz svoje duge vladavine“, nastavio je crkvenjak. „Zna da se u svojim mislima ogradi od svih istorijskih banalnosti koje se prvo uočavaju. Jasno shvata duboki smisao svoje bitke i razlog svoje moći, čime je njegov ispovednik zadivljen. Potpuno je zaokupljen tom sveopštom borbom između snaga prave vere i onih koji žive u mraku. Čvrsto je rešen da u borbi istraje do poslednjeg daha. Među svim tim nebrojenim borbama ima nekih koje su posebno hitne. Što se Turaka tiče, već sam vam rekao, sve je stvar vremena. Prisutni smo, pomažemo onoj nekolicini hrišćana što ovde održavaju plamen naše vere. Kad osmanska građevina bude napukla, potopićemo je kroz te pukotine. Ali još je rano za to. Ovde u blizini, zato, ima jedna druga zemlja koja nas zove, jedna bitna zemlja koja nam je tokom istorije bila nepristupačna zbog svog izuzetno planinskog reljefa, zemlja koja je u senci, ali ako smem da dodam, tek neznatno, i samo čeka da nam se pridruži: to je zemlja koja je prihvatila hrišćanstvo, ali u kojoj je vera, loše zalivana, iznikla na pogrešnu stranu...“

„Abisinija!“, rekao je gospodin De Maje kao hipnotisan.

„Da, Abisinija, ta gotovo nepoznata i bezmalo preobraćena zemlja; ta zemlja koja je dosad progutala sve one koji su pokušali da u nju prodru i koja nas i pored svega toga zove.“

Jezuita se nagao preko stola koji su prekrivala brda hrane izložene na tanjirima od kalaja, uhvatio gospodina De Majea za ruku i rekao mu:

„Kralj Francuske mora da pridoda svojoj slavi i zaslugu da je vratio tu zemlju u okrilje crkve. Njegovo veličanstvo vas zadužuje da tamo pošaljete poslanstvo.“

GLAVA 3

Žan-Batist Ponse i majstor Žiremi, koji su se zajednički bavili apotekarskim poslom, delili su kuću koja im je istovremeno služila i kao radionica, na samom kraju franačke kolonije, u jednoj uvučenoj uličici koja je odgovarala tajnovitosti njihovog posla.

„Hej!“, viknuo je Žan-Batist otvarivši ulazna vrata tog samačkog prebivališta i ušavši u prostoriju u kojoj je vladao potpuni nered. „Jesi li tu, matori vešče?“

Odozgo se čulo mumlanje. Na naslon stolice bacio je prsluk koji je još uvek držao u ruci i popeo se kod svog prijatelja.

Na spratu je jedna prilično prostrana terasa gledala na unutrašnje dvorište. Na svim ostalim prozorima kapci su bili zatvoreni ili su prozori naprosto bili zagrađeni. Ponse je zatekao svoga prijatelja protestanta kako stoji naslonjen na ogradu, pogleda uprtog u neku neodređenu tačku, s mačem u ruci.

„Šta radiš tu sam, s tom alatkom?“

„Upravo sam ubio konzula“, rekao je majstor Žiremi.

„Stvarno?“

Žan-Batist je predobro poznao svog saradnika da bi se uzbuđivao.

„Stvarno. Ubio sam ga dvanaest puta. Hoćeš da vidiš? Gledaj.“

Na to je gorostas tobože ukrstio oružje i vijao se s protivnikom koji je brzo uzmicao. Kad je došao do zida, iskoračio je i zastenjao kao da s teškom mukom probija telo. Oštrica floreta zabila se u malter odvalivši komadić iza koga se pojavila crvena utroba dve cigle.

„Bravo!“, rekao je Žan-Batist tapšući. „To je i zaslužio. Je li ti sada bolje?“

„Mnogo bolje.“

„Dobro, pošto si se sad smirio, moći ćeš sve da mi objasniš.“

Žan-Batist je uzeo jednu gvozdenu stolicu i seo. Njegov prijatelj je ostao na nogama i nastavio da se šetka udarajući mačem o nogu.

„Ne mogu više da trpim ovog konzula. Kad ga vidim, odmah dobi- jem želju da ga ubijem.“

„Ništa novo“, rekao je Žan-Batist smešeći se. „Ako se ne varam, od početka sam ti savetovao da ne prihvatiš taj posao.“

„Da ne prihvatim! Ali naredio mi je da dođem...“

„Da je meni naredio da dođem, ne bih otišao“, rekao je Žan-Batist.

„Baš si i ti šaljiv! Zar treba da te podsećam da nisi protestant, što te spasava mnogo čega; da, uz to, paša sluša tvoju reč i smatra te svojim lekarom, dok sam ja samo jedan običan travar... U svakom slučaju, to je što je. Maje mi je naredio da dođem; otišao sam, latio se posla i sad je sve gotovo.“

Majstor Žiremi je ispričao svom saradniku kako je iskoristio konzulovo odsustvo da prekrši njegovu zabranu i završi restauraciju slike.

„Valja li?“, upitao je Žan-Batist.

„Po mom mišljenju valja.“

„Onda je sve u najboljem redu.“

„O, ne poznaješ ti njega. Očekujem svakog časa da pošalje stražu po mene. Dosad je verovatno bio previše zaokupljen poslom da bi primetio moju prepravku.“

„Pa šta ti može? Nije greh završiti posao.“

„Naravno da nije, ali ovaj gospodin hoće pokornost. Osudiće moj postupak, a ima vrhovnu i izvršnu vlast: kadija te tuži, kadija ti sudi. Pošto je velika škrtica, naplatiće mi kaznu i za toliko mi umanjiti platu.“

„Plati, pa da se više ne priča o tome.“

„Ne dolazi u obzir! Radije ću ga ubiti i pobeći.“

Kad je novac bio u pitanju, majstor Žiremi je imao potpuno hugenotski smisao za pravdu. Nikada ne bi prisvojio cekin koji nije pošteno zaradio, ali isto tako nikada ne bi dozvolio da mu ne isplate tačnu svotu koju mu duguju.

„Smiri se, Žiremi. Nema prava da te prisili da platiš kaznu. Po zakonu, uvek imaš pravo da izabereš između novčane kazne i zatvora. Umesto da mu zabiješ mač u grudi, ti ga udari po kesi, to će ga podjednako boleti. Idi u zatvor, ostani dva dana u toj njegovoj tamnici i ubuduće dobro pazi da nemaš više posla s njim.“

Majstor Žiremi se bio previše prepustio slatkoj maštariji o ubistvu konzula da bi ga takvo rešenje zadovoljilo. Morao je da prizna da je prijateljev savet pametan i lukav.

Začutili su na trenutak. Topao vetar je po podne prestao da duva. Finu prašinu nanosio je u tankom sloju koji je polako prekrivao crnu boju predmeta od kovanog gvožđa i oduzimao sjaj listovima drveća pomorandže u saksijama. Žan-Batist je otišao u kuću, po krčag s vodom i dve čaše od kalaja, da utole žeđ.

„Malopre je na kališkoj ćupriji izbio mali požar, što je izazvalo opštu pometnju“, rekao je. „Čak se i konzulova žena tu zatekla u kočiji, potpuno blokirana.“

„A!“, rekao je majstor Žiremi prilično nezainteresovano.

„Nego“, rekao je Žan-Batist sipajući sebi vode u čašu, „pošto se ti krećeš po konzulatu...“

Protestant je slegnuo ramenima.

„Poznajesh li devojkicu koja je pratila gospođu De Maje?“

„Kako izgleda?“

Žan-Batist ne bi nikad priznao da je zapamtio samo njene mašne.

„Nisam je dobro video...“

„Je li plavokosa, s velikim, izuzetno tužnim plavim očima?“

„Čini mi se da jeste“, živahno je rekao mladić. „Da, to je upravo to.“

„To je ćerka onog odvratnog konzula.“

„Izgleda da priroda lako oprašta“, zamišljeno reče Žan-Batist.

„Baš čudno što si je video. Ta gospođica obično nikud ne izlazi. Za dve godine koliko je ovde, skoro je niko nije video. Čak sam je i ja sreo samo jednom na uglu, u predvorju. Ali kad bolje razmislim, danas su Duhovi: mora da su pošle na misu kod sestara iz Pohoda. Da, mora da je to u pitanju; ako se izuzmu svečane prilike, njen otac je čuva u kući kao kakvo blago.“

„U pravu je“, rekao je Žan-Batist, „ona i jeste blago.“

„Taj konzul je čudovište“, samo je dodao majstor Žiremi.

Po mračnom tonu videlo se da su ga ponovo opsele ubitačne misli.

Žan-Batist je ispružio noge i prekrstio ih na ogradi, protežući se na stolici. Iznad kuća, kvadrat neba koji je pokrivao terasu bojio se u bledoljubičasto dok su se dugi končići oblaka, zategnuti od zida do zida, rumeneli od zalazećeg sunca.

Taj kratki ali očaravajući susret s devojkicom iz drugog staleža podsećao ga je na Veneciju, Parmu, Lisabon... Samo što je tamo sve bilo moguće...

Žan-Batist je veoma rano shvatio da, izdvajajući ga iz staleškog sistema koji svuda postoji, lutanje putniku daje dostojanstvo slobodnog čoveka i mogućnost da se svima ravnopravno obraća. Odakle god

došao, luralica može, ako je snalažljiv, da postane prinčev prijatelj ili princezin ljubavnik. Ako ništa drugo, može da sanjari o tome. Ponse, kome nije nedostajalo ni snalažljivosti ni mašte, nebrojeno puta se uverio u to u gradovima u kojima je bio slobodan.

Ali čim bi zauzeo svoje mesto po utvrđenim pravilima svoje nacije, kao što je bio slučaj u ovoj franačkoj koloniji u Kairu, bio je samo, ma koliko pokušavao da sakrije svoje poreklo, potomak jedne služavke i nepoznatog oca. Ta razlika u poreklu ponovo je postajala nesnosna prepreka koja mu je oduzimala, pred sličnim priviđenjima, čak i zabavu da mašta o mogućoj sreći. Otkako je došao u Egipat, ovakvi susreti su bili izuzetno retki. Čak mu nije bilo ni žao zbog toga jer ga je svaki takav susret izuzetno rastuživao.

„Zar ti se ne čini da postaje dosadno u ovom gradu?“, rekao je Žan-Batist.

„O, rado bih otišao oдавде“, odgovorio je majstor Žiremi, koji je u mislima i sam došao do sličnog zaključka. „Ali kud bismo mogli da odemo?“

Znali su da će se u svim istočnim lukama suočiti s tom istom neprijatnošću čiji uzrok nije bio u osećanju da su u tuđini već naprotiv – u previše bliskom i previše opterećujućem prisustvu predstavnika njihove sopstvene države. Najradije bi se vratili u Evropu, ali tamo bez diplome nisu mogli da se bave svojim poslom, te bi ih stalno proganjali.

„Trebalo bi da odemo u Novi svet“, rekao je Žan-Batist.

Ideja im se učinila odličnom i da bi mogli da o tome pričaju do mile volje, veselo su se vratili pešice u stari Kairo i večerali u nekoj arapskoj gostionici gde su služili mladu jagnjetinu bez premca.

Jezuita je zatražio dozvolu da se malo odmori u svojoj sobi i zatim se povukao. Gospodin De Maje je ostao sam, nalakćen na sto, van sebe od preneraženosti. Otkako mu je sveštenik pomenuo ambadorsku misiju, ništa više nije čuo. Udarac je bio silovit; konzul je, uz veliki napor, uspeo da odloži iskazivanje emocija. Čim je ostao sam, prestao je da se usteže i prigušeno vrisnuo. Jedan sluga je dotrčao, pridržao ga i poveo do široke fotelje u koju se konzul skljkao.

Žena i ćerka su upravo u tom trenutku stigle sa svog putešestvija kod sestara iz Pohoda. Odmah su pritrčale nesrećniku.

Gospođa De Maje je retko izlazila iz kuće, u kojoj je imala svoju sobu; jedan ugao sobe uredila je kao prostor za molitvu, dok su u

drugim uglovima stajali šice i tapiserije kojima je naizmenično posvećivala svoje vreme. Obožavala je svoga muža, što je samo dodatno pothranjivalo njen pesimizam. Jadna žena je u svemu videla užasnu opasnost. Neke beznačajne probleme, na koje se obično svodio život konzulata, gospodin De Maje je prenosio ženi s preterivanjem koje je moglo jedino da je izbezumi. Još odavno je počela da se priprema na mogućnost da bi sve to moglo jednom da ga dotuče, ali nikad nije razmišljala šta bi trebalo da uradi u tom slučaju. Sad se eto vrtela po sobi stenjući. Njena ćerka je zadržala malo više prisebnosti: svojim tankim prstima odvezala je čipkanu kragu koja je davila oca.

Gospodin Mase se ušunjao među okupljene. Videvši konzulovo stanje, predložio je da se pozove lekar, što su dve žene dočekale sa oduševljenjem.

„Da, ali koga?“, upitala je stidljivo mlada gospođica De Maje.

„Plakea...?“, izustio je tiho gospodin Mase.

Konzul je skočio vičući:

„Samo ne njega!“

Za manje od sekunde ponovo je sedeo pravo u stolici i tvrdio da mu je potpuno dobro.

Samo pominjanje tog imena imalo je na ljude to skoro čudotvorno dejstvo. Doktor Plake je nekad bio hirurg pri mornarici i igrom slučaja je završio u Kairu, gde ga je nekad davno dovela ljubav prema jednoj glumici. Dotična gospođa je umrla, a hirurg je ostao. Otkako je pre četiri godine preminuo poslednji dostojan lekar koga je ikada imala franačka kolonija u Kairu, Plake je ostao jedini zvanični stručnjak. Nažalost, njegovo znanje je bilo toliko staro i puno rupa, a uz to je bio toliko grub da niko nije hteo da ima posla s njim. Francuska kolonija se neko vreme, u strahu od njegovih zastrašujućih intervencija, uzdržavala da se ne razboli kao što zadržavamo dah nadajući se da se nećemo ugušiti. A onda su trgovci i obični ljudi sve više počeli da se obraćaju za pomoć nekim drugim ljudima: jevrejskim ili turskim šarlatanima, ili pak travarima među kojima je najpoznatiji bio Žan-Batist Ponse. Međutim, konzul je najstrože zabranio konsultovanje tih nadržilekara. On je prvi morao da dâ primer, i iskreno se nadao da se, za ovih nekoliko godina koliko je još morao da provede u Egiptu, neće naći u toj prilici. Ako ustreba, ako stvar bude ozbiljna, mogu da ga odvedu u Carigrad.

Ali Plake – nikada! Sve prisutne je radovalo konzulovo brzo ozdravljenje i atmosfera je postala opuštenija. Gospođa De Maje je poručila kafu.

Sve četvoro su ubrzo sedeli ukrug na foteljama, sa šoljicama kafe u rukama.

„Ništa to nije“, reče konzul, „verovatno mi je ručak pao na želudac. Možda je i od vina... a tek ova klima.“

Šta da im kaže? Nije mogao da saopšti ovim brbljivim ženama ogromnu tajnu koja mu je upravo bila poverena. Možda Maseu? Da, Masea bi trebalo uputiti. Sve će to narednih dana zahtevati mnogo delanja. Trebala mu je nečija pomoć. Jezuita će to razumeti. Uostalom, Mase je bio čovek od poverenja, izuzetno pokoran. Doduše, konzul nije mnogo odobravao način na koji se ovaj obraćao njegovoj ćerci. „Trenutno su, recimo, okrenuti jedno ka drugom dok piju kafu. Jedno dete ne vidi u tome ništa loše. Ali mogao bih se zakleti da je on gleda s više pažnje nego što priliči“, razmišljao je konzul. „Voleo bih da smesta prestane s tim ulagivanjem“, pomislio je gospodin De Maje.

Gospodin Mase je bio jedini mladić kome je bilo dozvoljeno da bude, ako ne prisan prijatelj gospođice De Maje, ono barem u njenoj blizini. Iako se devojci činio veoma ružnim i mada je jako vonjao na prljavštinu, u osami u kojoj je živela volela je da priča s tim drugačijim bićem koje ju je tako ljubazno slušalo. Što se tiče gospodina Masea, on se jednom za svagda odlučio za karijeru i nije nameravao da se, udvarajući se ćerci, sukobi s čovekom od koga mu je zavisilo napredovanje. Međutim, u retkim trenucima, kad bi se našao u njenom društvu, sekretara su zanosili njena izuzetna lepota, njena ljupkost i mladost. Potpuno nenamerno ju je gledao tako prodorno i ona je takođe potpuno nenamerno izgledala očarana time. I pored toga, njenom ocu je sve to delovalo kao početak zločina.

„Molim vas da me ostavite nasamo s gospodinom Maseom“, rekao je konzul strogo.

Žene su napustile prostoriju. Čim su ostali sami, konzul je počeo da se šetka dok je gospodin Mase bez reči čekao posaden u stolici u koju mu je njegov pretpostavljeni naredio da sedne.

„Imao bih mnogo toga da vam zamerim, Mase, u vašem ponašanju“, rekao je gospodin De Maje nezadovoljno. „Ali sad nije vreme za to. Moram – dobro me shvatite: moram, što ne znači da vi to zaslužujete – moram da s vama podelim jednu tešku političku tajnu. Morate se pokazati dostojnim te tajne, inače neće biti mesta na ovoj kugli zemaljskoj kuda biste mogli pobeći od osвете onoga koga ste izdali.“

Rekavši to, upro je kažiprst ka vladarevom portretu. Mladić se sagao da pokaže svoju pokornost, a kako je sedeo, nosom je skoro dodirnuo kolena.